

سومین دورهٔ جلسات انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان

دکتر علی اشرف صادقی

کنندگان توزیع شد. در این جزوه، ۶ خلاصه به زبان فارسی بود که ۳ تای آنها را محققان ارمنی و ۳ خلاصهٔ دیگر را ایرانیان (یک تن از ارمنستان، یک تن از پاریس و یک تن از ایران که موفق به شرکت نشده بود) فرستاده بودند، اما بعضی از خلاصهٔ سخنرانیها، از جمله خلاصه مقاله نگارنده، ظاهراً به دلیل اینکه از تهران از طریق رایانه ارسال و در نتیجه خوب دریافت نشده بود به چاپ نرسیده بود.

کسانی که از ایران در این همایش شرکت کرده بودند عبارت بودند از دکتر اکبر ایرانی (از میراث مکتوب)، دکتر محمود جعفری دهقی (از گروه زبانهای باستانی دانشگاه تهران)، دکتر علی اشرف صادقی (از گروه زبان‌شناسی دانشگاه تهران و فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، دکتر افسانهٔ خاتون آبادی (استادیار ادبیات فارسی دانشگاه اصفهان)، مهندس مهدی فریور، خانم دکتر آلیس آسادوریان (از دانشگاه آزاد ایران)، دکتر امیر حسین پورجوادی (از گروه موسیقی دانشکدهٔ هنرهای زیبای دانشگاه تهران)، هومان اسعدی (از گروه موسیقی دانشگاه تهران)، ثریا پناهی (پژوهشگر فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، سید مولیانی (از دانشگاه اصفهان؛ از گرجی تباران ایران)، مهندس محمدرضا سبحان (از موسسهٔ نقشه برداری و نقشه کشی سبحان)، پنج ایرانی نیز از کشورهای دیگر شرکت کرده بودند، از این قرار: دکتر سعید امیر ارجمند (از نیویورک، آمریکا)، دکتر حبیب برجیان (از نیویورک، آمریکا)، مهدی محمدزاده (دانشجوی تاریخ هنر در مدرسهٔ مطالعات عالی دانشگاه پاریس)، دکتر هوشنگ (اسفندیار) شهابی - فرزند مرحوم دکتر مهندس عیسی شهابی استاد سابق زبان

در روزهای جمعه تا دوشنبه ۱۸ تا ۲۱ خرداد ۱۳۸۶ (۸ تا ۱۱ ژوئن ۲۰۰۷) سومین دورهٔ جلسات انجمن جوامع فارسی زبان (ASPS = Association for the Study of Persianate Societies) در انستیتوی مطالعات شرقی تسررتلی دانشگاه دولتی تفلیس که به نام بانی آن Tsereteli G. استاد عرب شناس گرجی نامیده شده در تفلیس، پایتخت گرجستان برگزار شد. دومین جلسات انجمن سه سال قبل (۱۳۸۳) در ایروان، پایتخت ارمنستان و اولین دورهٔ جلسات آن در ۱۳۸۱ (۲۰۰۲) در شهر دوشنبه برگزار شده بود. این انجمن در سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵) تاسیس شده است و از سال ۱۹۹۸ (۱۳۷۹) خبرنامه‌های آن منتشر شده است. اما از سال ۱۳۸۲ نشریه‌ای به نام پژوهش در جوامع فارسی زبان منتشر می‌کند که تاکنون دوجلد از آن منتشر شده و جلد سوم آن که مربوط به سال ۱۳۸۴ است عنقریب از چاپ خارج خواهد شد. جلد اول نشریه در ایران و جلد دوم آن در دهلی چاپ شد و قرار بود ناشر هندی جلد سوم آن را نیز برای نشست امسال آماده کند که موفق به اتمام و ارسال آن نشد. رئیس این انجمن دکتر سعید امیر ارجمند استاد جامعه‌شناسی در دانشگاه استونی بروک (Stony Brook) نیویورک است و معاون آن دکتر حبیب برجیان از نیویورک. جلسهٔ بعدی انجمن سال دیگر احتمالاً در لاهور پاکستان برگزار خواهد شد.

برای نشست امسال عدهٔ زیادی خلاصهٔ مقاله (به زبان انگلیسی) فرستاده بودند که تعدادی از آنها موفق به شرکت نشدند. خلاصهٔ مقالات در یک جزوهٔ ۱۱۶ صفحه‌ای در ۱۲۰ نسخه در ایروان به چاپ رسیده بود که بین شرکت

آلمانی در دانشگاه تهران. استاد روابط بین الملل و تاریخ در دانشگاه بوستون آمریکا). محمود جنیدی جعفری، دانشجوی دکتری زبان‌شناسی در دانشگاه ایروان، ارمنستان). عده‌ای نیز نامشان در برنامه سخنرانیها آمده بود که نتوانسته بودند حضور پیدا کنند.

سخنرانیها در دو قسمت و دو سالن برنامه‌ریزی شده بود. در اتاق شماره ۲۰۴ مؤسسه که محل دفتر رئیس آن بود سخنرانیهای مربوط به زبان و ادبیات و فرهنگ و مردم‌شناسی ارائه می‌شد و در سالن مؤسسه سخنرانیهای مربوط به تاریخ، تمدن، فرهنگ عامه، مذهب، تاریخ اجتماعی و سیاسی، هنر، موسیقی، شرق‌شناسی و جز آن.

ساعت ۴ بعد از ظهر روز جمعه سخنرانیهای افتتاحیه ارائه شد. نخست گیورگی خوبوا (Giurgi Khubua) رئیس دانشگاه دولتی تفلیس در سخنرانی کوتاهی به شرکت کنندگان خوش آمد گفت. سپس حبیب برجیان پشت تریبون رفت؛ آنگاه توماس گامکرلیدزه (Gamkrelidze) رئیس فرهنگستان

گیورگی خوبوا

علوم گرجستان به سخنرانی و خیر مقدم گویی پرداخت. وی سالها رئیس مؤسسه شرق‌شناسی تفلیس بوده و از زبان‌شناسان بزرگ جهان به شمار می‌رود. با آنکه رشته اصلی او زبانهای قدیم سامی و سومری و هوری (خوری) و جز آنها است، اما در ۱۹۸۴ با همکاری

گامکرلیدزه

ایوانوف زبان‌شناسی بزرگ روسی کتاب بزرگی در دو جلد تحت عنوان «زبان هند و اروپائی و هند و اروپائیان» به زبان روسی منتشر کرد و در آن از منشأ هند و اروپائیان و مهاجرت و سیر مهاجرت آنان گفتگو کرد و نظرهای جالبی در این باره ارائه داد. این کتاب بلافاصله به انگلیسی ترجمه و در همان سال در آمریکا به چاپ رسید. اخیراً منتخبی از مقالات او را رودیگر دشمیت ایران‌شناس برجسته آلمانی و متخصص زبانهای باستانی ایران جمع‌آوری کرده و در ویسبادن آلمان به چاپ رسانده است.

پس از آن جرج سانیکیدزه رئیس بخش اداری مؤسسه شرق‌شناسی سخنرانی کرد. این سخنرانی‌ها به انگلیسی بود. سپس استاد جمشید گیونا شویلی سخنرانی خود را به فارسی آغاز کرد. وی استاد بازنشسته زبان و ادبیات فارسی

جمشید گیونا شویلی

دانشگاه تفلیس است که یازده سال نیز مقام سفارت گرجستان در ایران را داشت و سه چهار سال پیش به کشورش بازگشت. وی متولد ایران است و شانزده سال دوران کودکی و نوجوانی خود را در ایران گذرانده و در دبیرستان البرز (کالج آمریکائی‌های آن دوره) دانش‌آموز بوده است. پدر وی

مهندس راه‌آهن ایران بوده است. وی اکنون ۸۴ سالگی خود را می‌گذراند و درباره ایران چندین کتاب نوشته است. از جمله آواشناسی زبان فارسی با استفاده از اشعه ایکس و لرزه نگار و تجزیه طیفی با همکاری گاپریندا شویلی که در ۱۹۶۴ به چاپ شده است. همچنین رساله‌ای درباره واجهای

فارسی نگاشته که ژیلبر لازار فرانسوی نقد مفصلی بر آن نوشته است. کتابهای دیگری از او یا زیر نظر یا با مقدمه او به چاپ رسیده است. وی شانزده سال معاون کامکرلیدزه، رئیس مؤسسه شرق‌شناسی بوده است. سپس دکتر امیر ارجمند سخنرانی مفصلی به انگلیسی تحت عنوان:

دکتر امیر ارجمند

The Saliency of Political Ethic in the Spread of Persianate Islam.

«اهمیت اخلاق سیاسی در گسترش اسلام ایرانی». ایراد کرد. پس از سخنرانی او ضیافتی از طرف رئیس دانشگاه برپا شد.

از میان سخنرانیهای ایراد شده به چند سخنرانی اشاره می‌شود:

شنبه: محمود جعفری دهقی: ارتداد در متون فارسی میانه (به فارسی)

اشتیاق احمد ظلی (از دانشگاه علیگره هند): تشکیلات مرکزی، تبرکات و جانیشینی در میان نخستین چشتیان هند (به انگلیسی).

مهدی فریور: بخت و اختیار در فرهنگ ایرانی (به فارسی).

روشن رحمانی (از تاجیکستان): مسائل فولکلور تاجیکی در آغاز قرن بیست و یکم (به فارسی)

ویکتوریا کریوکووا Kryukova (از سنت پترزبورگ روسیه): قربانی به عنوان اساس مراسم ازدواج در فرهنگ

افسانه خاتون آبادی: of Translative Thinking in
History of Iran Undesired Consequences
the Contemporary (نتایج نامطلوب تفکر ترجمه‌ای در
تاریخ معاصر ایران)

خانم تنوچخه ایدزه Theo Chkheidze (از
گرجستان): درباره تاریخ ارتباطهای زبانی ایران و گرجستان
(وی مؤلف کتابی درباره کلمات مشتق فارسی (به روسی) و
ترجمه کارنامه اردشیر بابکان به گرجی است).

خانم فاتی آنتادزه Phati Antadze (از گرجستان):
درباره رده‌شناسی ریز نظام (میکروسیستم) واژگانی در
فارسی نو و گرجی (به انگلیسی).

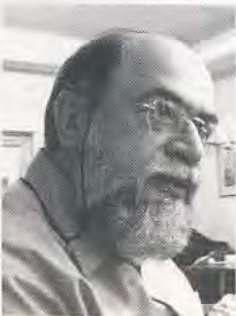
وارطان وسکانیان (از ارمنستان): یادداشت‌هایی درباره
گویش روستای کیلیت در نخجوان (به فارسی). (در این
روستا تا پنجاه سال پیش گویشی بین پیران رایج بوده که
دانشمندان شوروی فقط متن کوتاهی از آن را با الفبای
روسی ضبط کرده‌اند و وسکانیان پس از تدقیق در متن و
تصحیح آن نشان داد که این گویش یکی از گویشهای تاتی
(آذری یا پهلوی) آذربایجان بوده است).

خانم ماکا ناتادزه Natadze (از گرجستان): فعلهای
«مرکب» در فارسی میانه (به انگلیسی). وی در سخنرانی
خود مثالهای متعددی از فعلهای گروهی (که به غلط افعال
مرکب نامیده می‌شوند) از زبان فارسی میانه به دست داد و
نشان داد که ساختن این نوع فعلها از دوره میانه رایج شده
بوده است.

سلیم مظهر (از پاکستان): سهم دانشگاه پنجاب در
لاهور در گسترش تحقیقات فارسی در شبه قاره.

دوشنبه:

در این روز به علت عزیمت تعدادی از شرکت کنندگان
و حضور نیافتن بعضی دیگر، سخنرانیها در هم ادغام شد و در
سالن اجتماعات برگزار گردید. سخنرانیها عبارت بودند از:
جمشید گیوناشویلی: باد و نسیم در شعر فارسی (به
فارسی).

محمد رضا سبحان

کیمیما مایدا Kimie Maeda
(از ژاپن): شعر منتور احمد شاملو (به
انگلیسی).

محمد رضا سبحان: نقشه‌های
کهن و تاریخی گرجستان و ایران (به
فارسی).

اکبر ایرانی: طرح تحقیق

سنتی تاجیکان (به انگلیسی).

مانانا کوچادزه Kuachadze (از گرجستان): درباره
ایتیکت ادبی در ادبیات کلاسیک فارسی.

(وی مؤلف تحقیقی درباره گویش لاهیجی روستای
گومبوری در مرکز گرجستان است که در ۱۹۹۰ به چاپ
رسیده است. این لاهیجی‌ها در حدود صد سال پیش از
روستای لاهیج جمهوری آذربایجان در نزدیکی شروان به
اینجا کوچیده‌اند و زبان آنها از گویشهای تاتی آذربایجان
است. متأسفانه این تحقیق به زبان گرجی است).

خانم مایا ساخوکیا Sakhokia (از گرجستان): ابداعات
صرف - نحو (morpho - syntax) فارسی: نظریه و عمل
آموزشی.

خانم لوسیا قازاریان (از ارمنستان): ملاحظاتی درباره
روش آموزش زبان فارسی به عنوان زبان خارجی در
ارمنستان.

حبیب برجیان: گروه مادی - پارتی از زبانهای شمال
غربی ایران (به فارسی)

خانم هاسمیک کراکوسیان (از ارمنستان): بعضی
جنبه‌های کهن گویشهای آذری (پهلوی آذربایجان) (به
فارسی).

خانم آلیس آسادوریان (از ایران): گویش اورامان
کردستان (به فارسی).

محمود جنیدی جعفری (از ایران، دانشجوی ارمنستان):
گویشهای مرکزی منطقه کاشان (به فارسی).

یکشنبه:

ویکتوریا آراکلوا (از ارمنستان): جانوران و گیاهان در
اعتقادات یزیدیان: مطالعات تطبیقی سنتهای خاور نزدیک
(به انگلیسی).

مارک اسموژینسکی Smurzynski (از لهستان،
کراکو): شیوه نمادین زیارت‌های کابل: در چهار راه اسلام و
جادوگری (Magic).

علی اشرف صادقی: پسوندهای تجییی در فارسی (با
ذکر مثال از نامهای خاص منقول در متون عربی و فارسی)
(به فارسی).

نیکولوس ناخوتسریشویلی Nikoloz Nakhutsrishvili
(از گرجستان): ویژگیهای پسوند جمع «جات» در فارسی نو
(به فارسی).

واهه بویاجیان (از ارمنستان): دهوارهای بلوچستان:
یادداشت‌های مقدماتی درباره ماهیت نژادی آنان (به فارسی).

نسخه‌های خطی فارسی (به فارسی)

خانم اینگاکالادزه (مؤلف کتابی دربارهٔ مثنویهای عنصری به روسی) و آقای ماگالی تودوا Todua به علت کهولت نتوانسته بودند برای ارائه سخنرانی به همایش بیایند.

بعد از ظهر دوشنبه نگارنده با دو تن از محققان ایرانی و سه تن از محققان گرجی برای دیدار از آقای پروفیسور گامکرلیدزه به فرهنگستان علوم رفتیم و مدت نیم ساعت با

برادزه، و ایرتیا کوشاریدزه.

در سه روز آینده قریب هشتاد پژوهنده از ۱۴ کشور در زمینه‌های گوناگون که مشتمل بر پهنهٔ جغرافیایی آسیای غربی و شبه قاره و آسیای مرکزی است، گزارش‌های خود را خواهند خواند. چنانکه می‌دانید، بدو بنا بود این سومین کنفرانس مادر لاهور برگزار شود. لیکن به علت مسائل پیش بینی نشدهٔ مالی و تشکیلاتی میزبانی پاکستان منتفی و تفلیس جایگزین شد.

دو دلیل عمده برای گزینش شهر زیبای تاریخی و فرهنگی تفلیس وجود داشت. نخست فراوانی محققان و استادان گرجی که در زمینه‌های متنوع مطالعات ایرانی به پژوهش سرگرم اند و وجود مؤسسات علمی معتبری چون انستیتوی خاورشناسی و آکادمی علوم و دانشگاه دولتی تفلیس و هم موزه‌های زیبندهٔ این شهر که در این رشته فعالیت نمایان دارند. توجه دیگر برای انتخاب گرجستان به عنوان میزبان، موقع برجستهٔ این کشور در تاریخ ایران زمین است. پیش از آنکه گرجستان در سال ۱۹۹۱ به استقلال برسد، به مدت دو قرن جزئی از امپراطوری روسیه و سپس اتحاد جماهیر شوروی بود. اگر از استیلای روسیه در سال ۱۸۰۰، دو بیست سال به عقب بنگریم، خواهیم دید که در طی این مدت، نیمهٔ شرقی گرجستان تحت سیادت ایران یا دست کم در مدار ایران بود. خطاست اگر تصور شود که گرجستان موقعی حاشیه‌ای و دست دوم در میان ممالک محرومهٔ ایران احراز می‌کرد؛ خیر، گرجستان نفوذی آشکار در دستگاه اداری و نظامی صفویان داشت. هزاران «غلام» گرجی در طی سده‌های شانزدهم و هفدهم به فلات ایران آمدند، در شهرهای ایران وطن گزیدند و به عالیترین رده‌های دیوانسالاری و سپاهیگری رسیدند. اگر گرایش این غلامان به دین اسلام در آغاز از روی مصلحت بود، با گذشت زمان به جزئی تفکیک‌ناپذیر از جامعهٔ ایرانی بدل شدند، هرچند هویت گرجی خود را هرگز از دست ندادند. تا پایان سدهٔ هفدهم اکثر دیوانیان عالی‌رتبه، والیان و حکومت‌داران ایالات کشور از نوادگان مهاجران گرجی بودند. گرجیان یگانه نیروی نظامی مؤثر در دفاع از دولت صفوی در برابر مهاجمان افغان بشمار می‌آیند. نقش گرجیان در تاریخ ایران کماکان ادامه یافت و بویژه در انقلاب مشروطه پررنگ شد. این تجربهٔ مهم تاریخی با گرجیان مهر و نشان‌ها در جغرافیا و فرهنگ و خاطرهٔ جمعی ما بر جای نهاده است. هنوز در کوهستان مشرق اصفهان تعدادی دهکدهٔ گرجی زبان مستقر است. (سرافرازیم که پژوهشگری از این ایرانیان

ایشان گفتگو کردیم.

در اینجا متن سخنرانی دبیر کنفرانس که ترجمهٔ آن از اصل انگلیسی با اندکی تصرف صورت گرفته است را تقدیم می‌کنیم.

(Association for the Study of Persianate Societies)

سخنرانی افتتاحیهٔ دبیر کنفرانس

خانمها و آقایان، میهمانان گرامی، اساتید ارجمند،

به سومین مجمع دوسالانهٔ «انجمن پژوهش در جوامع فارسی‌زبان و فارسی دان» (ASPS) خوش آمدید!

از طرف هیأت مدیرهٔ انجمن و کمیتهٔ اجرایی کنفرانس از همه برای شرکت در این کنفرانس تشکر می‌کنم. همچنین مراتب سپاس و قدردانی خود را به

دکتر حبیب برجیان

میزبانانی که در برگزاری این مجمع یاری رسانده‌اند ابراز می‌دارم، بویژه به اساتید گرامی گئورگ سانیکیدزه، گریگول

رفاه و آبادانی رسید و همچون یک کانون تمام عیار مدنی شاهد همزیستی اقوام و فرهنگ‌هایی گوناگون شد که از وجود جامعه‌ای پرجمعیت از بازرگانان و پیشه‌وران و هنرمندان مسلمان بهره‌ور بود. معماری اصیل این شهر نجیب با آنهمه کوشک و گرمابه و کلیسا و مسجد فاخر، آینه تمام‌نمایی از تعامل فرهنگی گرجستان و ایران است. داد و ستدهای فرهنگی میان ملت گرجستان با زبان و خط و کلیسای منحصر بفرد خویش از یکسو و جهان رنگارنگ تمدن ایرانی از سوی دیگر، جلوه‌های گوناگون دارد که در این کنفرانس موضوع چندین سخنرانی خواهد بود.

این پیشینه پر فراز و نشیب ما را بر آن داشت تا برگزاری سومین کنفرانس «انجمن پژوهش در جوامع فارسی زبان» در تفلیس توأم با گشایش دفتری باشد که آغازی بر فعالیت‌های این انجمن در گرجستان است. محل استقرار این دفتر تالاری است در انستیتوی خاورشناسی تفلیس که مطالعات ایران‌شناسی جمهوری گرجستان در آن متمرکز است. هیأت رئیسه موقت شعبه گرجستان انجمن پژوهش در جوامع فارسی زبان متشکل از عالیجناب جمشید گینوشویلی، سفیر پیشین گرجستان در ایران، و اساتید عالی مقام گریگول برادزه و گئورگ سانیکیدزه است. تشریفات افتتاح دفتر در نیمروز دوشنبه حسن خطام کنفرانس خواهد بود.

اینک اجازه می‌خواهم نکاتی را درباره «انجمن پژوهش در جوامع فارسی زبان» (ا پ ج ف) و تاریخچه آن به عرض حضار برسانم.

این انجمن در سال ۱۹۹۶ به ابتکار دکتر سعید امیر ارجمند استاد دانشگاه استونی بروک نیویورک و از جامعه شناسان برجسته خاورمیانه تاسیس شد. ا پ ج ف تشکیلاتی است حرفه‌ای، غیر دولتی، غیر سیاسی و غیر انتفاعی بمنظور خدمت به آن گروه از اهل تحقیق و پژوهش، خواه دانشگاهی و خواه مستقل، و کلیه علاقه‌مندان که حوزه تمدن زبان و ادب فارسی را موضوع کنجکاوی خویش قرار داده باشند.

کوشش (ا پ ج ف) در شناخت فرهنگی است که بر زبان و ادب فارسی استوار است و چنانکه می‌دانیم حیطة جغرافیایی این فرهنگ فراخدامن از مرزهای کنونی ایران بس فراتر می‌رود و سرزمینهای فارسی زبان و فارسی‌دانی را در می‌نوردد که تا زمانی نه چندان دور در زیر پوشش این فرهنگ زاینده و پویا فصلی قطور از تاریخ تمدن را رقم می‌زدند. لفظ Persianate که در عنوان انگلیسی انجمن

گرجی تبار در این مجمع حضور دارد.) اگر اصفهان به میراث معماری خود می‌بالد، از نفیس‌ترین این آثار سی و سه پل مشهور به پل الله وردیخان است و الله وردیخان سازنده پل. از فرماندهان گرجی شاه عباس اول بود. گو اینکه آرامنه نیز او را به خود منسوب می‌دارند. در اصفهان چندین محل دیگر بنام رجال خوشنام گرجی وقت همچون امامقلی خان و داوودخان و رستم خان خوانده شده است. من خود در خیابانی بزرگ شده‌ام که نام حاتم بیگ، شهردار وقت اصفهان، زینبده آن است.

نه همان اصفهان، برخی دیگر از نقاط ایران نیز نشان از حضور تاریخی گرجیان دارد. برای مثال، مازندران و گیلان دارای دهها روستا موسوم به گرجی کلا و گرجی محله و گرجی خیل و نظایر آن است. تسمیه این نقاط از گرجیانی است که صفویان آنها را به جبر به سواحل جنوبی بحر خزر کوچاندند. اینکه می‌گویند مادر رضا شاه گرجی بود، بایستی از همین دهکده‌های گرجی نشین مازندران بوده باشد. از اینها گذشته، در ایران «گرجی» از نامهای خانوادگی بسیار متداول است. چنانکه نام خانوادگی خود من غالباً با «گرجیان» اشتباه می‌شود. در کل گرجی و گرجستان در اذهان عموم ایرانیان معاصر ما کمتر نشانی از بیگانگی دارد و کم نیستند از هموطنان ما که بخاطر گرجستان را کشوری فارسی زبان می‌پندارند.

برغم خاطراتی چنین مطبوع از همبستگی با گرجستان، کدام ایرانی فرهیخته می‌تواند از کارهای ناشایست نیاکانش در قبال گرجستان خشنود و سرافراز باشد؟ تاریخ گرجستان در نیم هزاره اخیر از ویرانگری و کشتار و برده‌گیری و دیگر بد کنشیهایی که ایرانیان در عهد صفوی و قاجار بر این ملت روا داشتند، زخمها بر چهره دارد. این نیمرخ زشت تاریخ را البته نمی‌توان و نباید نادیده گرفت و به این دل خوش کرد که بی‌رسمیهای بیرون از حد روسها در گرجستان خطاپوش کردار ایرانیان و مایه رو سفیدی شان باشد.

از سوی دیگر، در باب جوانب سازنده داد و ستد میان این دو فرهنگ گفتنیها فراوان است. اینکه گروهی بزرگ از گرجیان کنونی نامهای قهرمانان شاهنامه بر خود دارند، پژواکی از رواج ادب فارسی در گرجستان است و هم اندک نیست عناصر فرهنگ ایرانی که به ادبیات گرجی راه یافته است. قرن‌ها پس از خاموشی عصر طلائی تمدن گرجستان که در دوره شاه داوید و ملکه تامار به کمال رسیده بود، شهر تفلیس دگرباره در عهد صفوی و قاجار قامت برافراشت و به

می‌بینیم ناظر بر جلوه‌های وحدت آفرین همین فرهنگ است و مطالعه آن نه همان زبان و ادب فارسی و زبانهای همبسته را بلکه رشته‌های تاریخ و جامعه‌شناسی و فلکلور و علوم سیاسی را نیز شامل می‌شود. اپ ج ف نه همان مشوق گفتگو میان محققان مغرب زمین و همکاران ایشان در حوزه‌های تمدنی زبان و ادب فارسی است بلکه ترغیب و تسهیل تبادل آرا و افکار میان اهل تحقیق کشورهای مختلف این حوزه تمدنی را در صدر وظایف خود قرار داده است.

مناسبت ویژه‌ای که در شکل‌گیری این انجمن دخالت داشت همانا انحلال نامنظر اتحاد جماهیر شوروی و گشوده شدن سرزمینهایی بود که در آنها فارسی زبان فرهنگ ریشه دار بود و در پاره‌ای موارد زبان گفتگو. استرداد استقلال در جمهوریهای آسیای مرکزی و قفقاز آغازی بود بر فرآیند ملت‌سازی که در طی آن کشورهای نوپید جستجوی رشته‌های گسیخته‌ای را آغاز کردند که روزگاری آنها را با تمامی حوزه تمدنی زبان فارسی پیوند می‌داد. و چنانکه می‌دانیم شبه قاره هند پاره‌ای بزرگ از این حوزه است. چه زبان فارسی در هند رسمیت داشت. تا حدود ۱۸۳۰ که رسماً با انگلیسی جایگزین شد.

تاسیس اپ ج ف در این بزنگاه تاریخ بشر، بر این اندیشه استوار بود که تحقیق و معرفت پروری درباره حوزه تمدنی ایران نباید به بازآفرینی خالی از ابتکار حقایق تاریخی محدود باشد بلکه کمال مطلوب آن است که این جستجو از ماهیتی دوراندیش و نوجویانه و آینده نگر برخوردار بوده در چارچوب متدولوژیک وسیعی مطرح شود که تبادل خلاق افکار و آراء را دامن زند و به بازسازی حافظه جمعی پاره پاره شده جوامع فارسی زبان یاری رساند. دانش اندوزی و دانش گستری در باب جوامعی که در این حوزه تمدنی قرار دارند اکنون همان قدر واجب است که یک دهه و نیم پیش. در زمانی که شوروی منقرض شد. ضرورت داشت. آن فرهنگ باروری که بواسطه ادب فارسی مبلغ تعلیمات آستی جویانه خیرالبشر در جناح شرقی ممالک اسلامی شد. اکنون بیش از هر زمان دیگر در معرض تهدید کوتاه فکری ملی و خودبینی مذهبی است. من از فرهنگی سخن می‌گویم که عصر زرین تاریخ هندوستان را رقم زد و اکنون. با بی رنگ شدن آن. افراطهای مذهبی در هند و هابیت صادراتی در پاکستان میداندار معرکه جهل و نفاق در این دو کشورند. از سوی دیگر ما با پدیده جهانی سازی روبروئیم که اگرچه ممکن است از شدت این گونه افتراقها قدری بکاهد. جهانی

سازی خود در دراز مدت تهدیدی تواند بود در تضعیف حافظه جمعی جوامع فارسی زبان.

در اینجا می‌خواهم به اختصار تمام فعالیت‌های انجمن پژوهش در جوامع فارسی زبان را برشمردم.

۱. دفتر محلی. انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان. دفتر محلی خود را در شهرهای تهران، شیراز، دهلی نو، دوشنبه، خرق، کراکوا، وین، ایروان و تاشکند تأسیس کرده است. این دفاتر مسئول هماهنگی جهت برگزاری سخنرانی، کارگاه آموزشی و همچنین حمایت از انتشارات محلی است.

۲. گردهمایی. سومین گردهمایی انجمن در تفریس به دنبال گردهمایی اول در سال ۲۰۰۲ در شهر دوشنبه و گردهمایی دوم در سال ۲۰۰۴ در شهر ایروان برگزار شد که هر دو موفق شدند تعداد زیادی از اساتید آمریکای شمالی، اروپا و آسیا را با مقالات مختلف گرد هم آورند. منحصر به فرد بودن گردهمایی‌های انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان به این دلیل است که در خود منطقه برگزار می‌شوند و برای بسیاری از شرکت کنندگان حمایت‌های مالی دارد. سرمایه این کار با تلاشهای خستگی‌ناپذیر دکتر امیر ارجمند و دکتر رودی متی - رئیس پیشین انجمن از بنیادهای آمریکایی تأمین شده است.

۳. تعهدات سفر. با گردآوردن هدایای سخاوتمندانه، این انجمن توانسته است هزینه‌های سفر اساتید را از ایران برای شرکت در کنفرانس‌هایی در ایالات متحده تعهد و تقبل نماید. در سه سال گذشته، ده مورد سفر در سال تقبل شده است.

۴. حمایت از اساتید اروپایی. آسیای مرکزی. صندوق تحقیقات اروپا و آسیای مرکزی (CERF) که به عنوان هسته مرکزی انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان در سال ۲۰۰۴ تأسیس شد، تا سقف ۱۵۰۰ دلار برای حمایت از پژوهش و انتشارات، اختصاصاً برای اساتید آسیای مرکزی که تحقیقاتشان سهمی بسزا در آگاهی از پیشرفتهای فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و تاریخی در منطقه دارد اختصاص داده است. در دو سال گذشته، این صندوق به طور میانگین ۱۲/۴۰۰ دلار به ۹ استاد جایزه داده است. صندوق تحقیقات اروپا و آسیای مرکزی توسط دکتر جو. آن گراس، عضو هیئت رئیسه انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان تأسیس و اداره می‌شود.

۵. انتشار نسخ خطی. این انجمن بخش انتشار کتاب نیز دارد که هدف آن در دسترس قرار دادن متون منتشر نشده فارسی به همان صورت فارسی اصیل است. یک کتاب به

نشستها و همایشهای علمی منظور گردید که مرکز از همان ابتدای سال ۸۴ قدمهای علمی برای انجام این امور برداشته است.

این طرح در سال جاری به جدیت دنبال شد و در اوایل سال آینده میلادی در پاکستان دومین سمینار نیز در خصوص احیای میراث مشترک بر پا خواهد شد.

ب- بخش هند

این طرح مراحل مقدماتی را می‌گذراند و تا انتهای سال ۸۴ مرحله ابتدایی آن به پایان رسید که طی یک سفر هماهنگی‌های لازم میان همکاران هندی و مرکز حاصل شد. لذا عملیاتی شدن این طرح در سال ۸۵ به وقوع پیوست که اساتیدی جهت تدریس تصحیح متون و نسخه‌شناسی به آن کشور فرستاده شدند. در انتهای سال ۸۵ نیز سمینارهایی جهت احیای متون فارسی در هند بر پا خواهد شد تا تبادل نظر و تجربه با اساتید هندی نیز صورت پذیرد. ضمناً در تاریخ ۸۴/۲/۲۸ جلسه‌ای با حضور رایزن فرهنگی ایران در هند در خصوص این طرح برگزار شد که در خصوص توافقات اولیه این طرح بحث و بررسی صورت گرفت که متعاقب این جلسه نشستهای میراث مشترک ایران و شبه قاره بصورت ۲ ساله پیاپی در سرای اهل قلم نمایشگاه بین‌المللی کتاب برگزار گردید. همچنین اولین کارگاه پژوهشی و آموزشی نسخه‌شناسی در دهلی در آذر ماه ۱۳۸۴ و دومین دوره در دی ماه ۸۵ برگزار شد.

۲. طرح احیای میراث مشترک ایران و ماوراءالنهر

در میان سرزمین‌های پیرامونی در ایران کنونی، کمتر منطقه‌ای همچون ماوراءالنهر - یا با اندکی تسامح آسیای مرکزی - با فضای فرهنگی و اجتماعی «جهان ایرانی» پیوند وثیق و استوار داشته است. در برخی از ادوار تاریخی، اساساً حوزه فرهنگی سرزمین ایران با ماوراءالنهر یگانه است و سخن از «اشتراک» درست و دست کم دقیق نیست. راست است که اوضاع و احوال سیاسی بسته به شرایط در قرون و اعصار ماضی، دستخوش فراز و فرودهای بسیار بوده، اما چون پا را از دایره روابط سیاسی میان ایران و ماوراءالنهر بیرون گذاریم، ملاحظه خواهد شد که روابط فرهنگی همچنان پایرجا بوده و تبادل علمی میان دانشمندان جریان داشته است. البته نباید و نمی‌توان نقش زبان فارسی را در این گونه پیوندها نادیده گرفت. و بخش بزرگی از آنچه که اکنون به عنوان پیوند میان دو سرزمین یاد می‌کنیم، از طریق همین

چاپ رسیده و دو کتاب دیگر در حال چاپ است. ما همچنین در مورد چاپ مشترک کتاب با مرکز پژوهشی میراث مکتوب از ایران به توافق رسیده‌ایم.

۶. خبرنامه و سایت اینترنتی. خبرنامه انجمن که دوبار در سال منتشر می‌شود اعضا را از کنفرانسها، جوایز، برنامه‌های فارسی زبان، فعالیتهای اعضا، انتشارات و غیره مطلع می‌سازد. این خبرنامه برای اعضا ارسال و همچنین بر روی سایت گذاشته می‌شود. یکی از برنامه‌های انجمن برای دفاتر منطقه‌ای در دسترس قرار دادن ترجمه فارسی و روسی خبرنامه بر روی سایت است.

۷. نشریه. انجمن مطالعات جوامع فارسی زبان تاکنون دو شماره از نشریه مطالعات جوامع فارسی زبان (Studies on Persianate Societies) را به چاپ رسانیده است و شماره سوم آن نیز در دست چاپ است. از آنجا که از سال ۲۰۰۸، نشریه با عنوان جدید نشریه جوامع فارسی زبان (Journal of the Persianate Societies) توسط انتشارات بریل دوبار در سال منتشر و توزیع خواهد شد. در همین جا از فرصت استفاده کرده، از اساتید شرکت کننده در این گردهمایی دعوت می‌کنم مقالات خود را برای چاپ در شماره‌های آتی ارسال نمایند. لطفاً مقالات خود را به نشانی سردبیر نشریه، دکتر امیرارجمند ایمیل کنید. از توجه شما سپاسگزارم.

در اینجا ترجمه شماری از چکیده مقالات ارائه شده تقدیم می‌شود:

ضرورت توجه و احیای سه میراث مشترک

فارسی ایران و شبه قاره،

ایران و ماوراءالنهر، ایران و عثمانی

اکبر ایرانی

۱. طرح احیای میراث مشترک ایران و شبه قاره

الف- بخش پاکستان

مقدمات اجرای این طرح از ۳ سال گذشته آغاز گردیده و در انتهای سال ۸۳ در اسفندماه گروهی از محققان و اساتید طراز اول ایرانی به پاکستان سفر نمودند. دستاورد این سفر چندین تفاهم‌نامه همکاری بود که از سال ۸۴ به بعد از آنها برای بهره‌برداریهای علمی استفاده شد. در این تفاهم‌نامه‌ها تبادل تصاویر نسخ خطی، چاپ مشترک متون تصحیح شده و فهرست‌های نسخ، برگزاری

زبان صورت گرفته است.

۴- کان؛ ۴- پسوند «یل» (ii)

مرکز پژوهشی میراث مکتوب با آگاهی از اهمیت فوق‌العاده میراث نیاکان در آن منطقه، احیای این میراث را از طریق شناسایی، تصحیح علمی و انتشار و بررسی همه جانبه امهات آثار مربوطه، در همت خود قرار داده است. مسلّم است که با شناسایی و انتشار اینگونه آثار، که گاه نسخه منحصر بفردی از کتابی بس مهم را شامل می‌شود، گامی بلند در راه شناخت بهتر و دقیق‌تر اوضاع تاریخی-جغرافیایی و مذهبی این منطقه برداشته خواهد شد.

طرح «احیای میراث ماوراءالنهر» بنابر اولویت، همه‌گونه آثار تاریخی و علمی و ادبی را دربر می‌گیرد و امید است با انتشار میراث مکتوب نیاکان در ماوراءالنهر به ویژه در دورانهایی که دانشمندان دوسرزمین کمتر از اوضاع و احوال فعالیت‌های فرهنگی یکدیگر آگاهی داشته‌اند، پرتوی بر نقاط تاریک و یا نیمه روشن تاریخ و فرهنگ ایران و اسلام افکنده شود.

۳. طرح احیای میراث مشترک ایران و عثمانی

طرح نامبرده شده از سه ماهه آخر سال ۸۳ مراحل آغازین خود را سپری نموده و در هجدهمین و نوزدهمین نمایشگاه کتاب با برگزاری نشستهایی در سرای اهل قلم رسمیت خود را برای اهل فن بیان نمود. جلساتی با حضور اساتید مرتبط و سران سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برقرار شده و کماکان نیز ادامه دارد و قرار بر این است که در تیر ماه سال ۸۶ با برپایی سمینار مشترکی تحت عنوان بزرگداشت مرحوم گولپینارلی در تهران و دیماه در ترکیه با همکاری وزارت فرهنگ ترکیه برگزار گردد. در این طرح کتابهای چون هشت بهشت در شرح سلاطین عثمانی تصحیح و منتشر خواهد شد.

پسوندهای تحبیبی نامهای خاص در زبان فارسی

علی اشرف صادقی

در زبان فارسی دری بعد از اسلام تعدادی نامهای تحبیبی وجود دارد که با پسوندی ساخته‌اند که در فارسی میانه وجود ندارند. در این مقاله تعدادی از این پسوندها مورد بررسی قرار گرفته و شواهد آنها از متون عربی و فارسی قرنهای اول هجری به دست داده شده‌اند. بعضی از این پسوندها عبارتند از:

۱- پسوند ak؛ ۲- پسوند «ویه» (در مقابل ؟) (y؛ ۳- پسوند

ردیف ثابت

ستیز قدیم و جدید در موسیقی ایران

هومن اسدی

موسیقی ایرانی طی وقایع قرنهای نوزده و بیست متحمل یک سری تغییرات اساسی شد. رودرویی با غرب و دو حرکت ملی بزرگ در قالب انقلاب مشروطه (۱۹۰۶) و انقلاب اسلامی (۱۹۷۹) هر یک به نوبه خود تغییرات اساسی در جنبه‌های مختلف زندگی ملت و فرهنگ بوجود آوردند؛ موسیقی نیز در این میان از این قاعده مستثنی نبود. هنوز هم این اختلاف طولانی مدت میان قدیم و جدید، دلیل اصلی همه بحث و جدل‌هاست.

از اوایل قرن بیستم، سه نظریه در مباحث موسیقی ایرانی بوجود آمد. از یک سو، موسیقی دانهایی عقیده داشتند که باید «سبک جدید» را جایگزین «سبک قدیم» کرد. از سوی دیگر، موسیقی دانهایی «سنتی» سعی داشتند «سنت» خود را دست نخورده نگه دارند. در میان این دو نهایت، گروه سوم از موسیقی دانهایی ایران برخاست که نظریه مدرن سازی را با اهداف متفاوت در دوره‌های مختلف ارائه دادند. علیرغم همه فراز و فرودها در جریان کشمکشها و پذیرش یا عدم پذیرش هر گروه در محیط‌های اجتماعی سیاسی هر دوره، در طول قرن بیستم، موسیقی ایرانی هنوز با بحرانی اساسی مواجه است. ما در برزخی هستیم که نه دیگر مدرن است و نه سنتی. سنتی‌گرایان پیوسته مفاهیم سطحی گذشته را تکرار می‌کنند و مدرن‌گرایان با دریافتی سطحی از غرب تقلید می‌کنند. در حقیقت با نداشتن تفکر انتقادی، مباحثات سنتی‌گرایان و مدرن‌گرایان به عنوان دو روی یک سکه است. تصور برابری و اتحاد سنت که در مجموعه ثابت ردیف تجلی یافته است، با پایان سنت، راه را برای خیال باطل برابری مدرن سازی با غربی سازی هموار کرده است. آیا موسیقی ایرانی می‌تواند مدرنیته ایرانی را بیابد؟

افسانه موسی در انقلاب اسلامی

هوشنگ، ا. چهایی

می‌دانیم که داستان امام حسین (ع)، آن طور که در «واقعه کربلا» به تصویر کشیده شده است، نقش مهمی در بسیج کردن ایرانیان مقابل رژیم شاه در سال ۱۹۷۸ داشته

نویسنده همکار سیاست‌نامه نظام‌الملک

الکسی خیسما تولین

سیاست‌نامه یا سیرالملوک برای اولین بار در دو بخش (متن و ترجمه) توسط چارلز شفر در سال ۱۸۹۱ به چاپ رسید. بعد از آن، عبدالرحیم خلخالی این متن را با توجه به نسخه‌های متعدد دیگر تصحیح و منتشر کرد (تهران، ۱۹۳۴). اولین ترجمه روسی که بر اساس تصحیح‌های پیشین بود و شامل پژوهش علمی جامعی نیز شامل می‌شد به خاطر تلاش‌های ب. ن. زاخادور بوجود آمد (مسکو، لنینگراد، ۱۹۴۹). از آنجاییکه دلایل مسلمی در چاپ‌های پس از آن و / یا اضافات در متن وجود دارد، همه این محققین کاملاً تردید دارند که این متن را یک نفر یعنی تنها نظام‌الملک نوشته باشد. هر چند، زاخادور فرضیه‌ای را در تحقیقاتش عنوان کرده که بعضی فصل‌های متن توسط اولین مصحح آن یعنی محمد مغربی به سیاست‌نامه اضافه شده است. اما محمد مغربی کیست که نامش نه در کتب تاریخی معروف آن زمان و نه در پژوهش برجسته در مورد دوران سلجوقیان توسط عباس اقبال (تهران، ۱۹۵۹) نیامده است؟ در این مقاله به معرفی شخصی می‌پردازم که به نظر می‌رسد تحت نسبت مغربی می‌زیسته است و انگیزه وی را برای مشارکت و همکاری در نوشتن سیاست‌نامه و همینطور ظاهراً در نصیحت‌الملوک غزالی ارائه نمایم.

داود پیرنیا و پیدایش برنامه «گلها»

جین لویزون

بخشی از موضوع سخنرانی من از جایزه تحقیقی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد که اخیراً دریافت کرده‌ام و تحقیق برنامه آرشیوهای به مخاطره افتاده کتابخانه بریتانیا که هدف آن به سند درآوردن، ضبط، تحلیل، و ایجاد یک آرشیو صوتی کامل از سری برنامه‌های رادیویی هفتگی که از رادیو ایران بین سالهای ۱۹۵۶ و ۱۹۷۹ پخش می‌شد، بود. موسیقی و نمایش ادبی این برنامه‌ها که به گلها (شعر فارسی و آواز) معروف بود، تاریخ کامل شعر کلاسیک فارسی را تحت پوشش داشت و بیان شیوایی از دستگاه‌های موسیقی سنتی ایرانی و شعر فارسی می‌داد.

در اینجا به این بحث می‌پردازم که چگونه داود پیرنیا دست به تولید برنامه گلها در دهه ۱۹۵۰ زد و از ساخت این برنامه چه انگیزه‌ای داشت. همچنین اشاره‌ای به برنامه‌های مختلف آن یعنی گلهای جاویدان، گلهای رنگارنگ، برگ سبز، یک شاخه گل و گلهای صحرایی خواهیم داشت. من

است. در این مقاله، به این مسئله پرداخته‌ام که دعا در واقعه کربلا استفاده از اسطوره‌های دینی در طول و بعد از انقلاب را توجیه نمی‌کند. یک علت عمده این است که حسین ابن علی (ع) حداقل از نظر نظامی شکست خورد، در حالیکه آیت... خمینی، در نبرد خود پیروز شد. به عقیده من، افسانه حضرت موسی، آنگونه که در قرآن گفته شده حضرت موسی در جنگ خود در برابر فرعون پیروز می‌شود، او را یک الگوی قابل تجسم‌تر برای جنگ با شاه می‌سازد. من در ابتدا این مسئله را توضیح خواهم داد و سپس با ارجاعاتی به داستان موسی به الهیات سیاسی که جمهوری اسلامی ایران بر پایه آن است وارد خواهم شد. در طول سخنرانی خود با رجوع به فرهنگ‌های مسلمان دیگر، دلایلی برای این که می‌توان انقلاب را «واقعه موسی و فرعون» نام نهاد، تقدیم خواهم کرد.

باد و نسیم در شعر فارسی

جمشید گیونا شویلی

ما می‌توانیم در شعر فارسی ثابت کنیم نظم استفاده از باد و نسیم سلام، جواب، پیام، بوی، غیره می‌برد و می‌آورد. موضوع مورد بحث، مسئله شکستن این نظم و قاعده در معروف‌ترین شعر رودکی «بوی جوی مولیان آید همی...» است. این سوال، فرضیه‌ای است که ما در سال ۱۹۸۳ در مورد ارتباط نزدیک میان بیت ذیل از حافظ با بخش مذکور از شعر رودکی مطرح کرده بودیم.

«خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم کز نسیمش
بوی جوی مولیان آید همی»

عواقب ناخواسته تفکر تفسیری در تاریخ یک صد سال گذشته ایران

افسانه خاتون آبادی

ایرانیان در طول یک سده گذشته سعی داشته‌اند که خود را با تمدن غرب تطبیق دهند اما هنوز هم بسیاری از مفاهیم اساسی تمدن غرب را به اشتباه درک می‌کنند. این کمبود آگاهی نه تنها در میان عوام بلکه در میان نخبگان که شامل منتقدین غرب می‌شوند، نیز شایع است. دلیل این اشتباه چیست و مترجمان فارسی چه باید بکنند تا از این مسئله جلوگیری کنند؟ این گزارش سعی دارد با بررسی مشکلات ترجمه در عملکرد ارتباطی، بیانی و زیبایی‌شناسی به این سوال پاسخ دهد.

بودن» به عنوان جزء اصلی شعر، و فلسفه وی در مورد اینکه شعر در واقع زندگی است که ظاهراً با اصل «شعر ناب» در تضاد است.

امیر خان گرجی، آخرین آهنگساز دوره صفوی

امیرحسین پور جوادی

در سال ۱۶۹۷ / ۱۱۰۸، شاه سلطان حسین - آخرین پادشاه صفوی - به امیر خان گرجی - غلام گرجی دربارش - دستور داد تا یک کتاب موسیقی بنویسد. امیرخان که آهنگساز زبردست پیشین دربار بود و دیگر آنچنان در زمینه موسیقی فعال نبود. در سن ۷۸ سالگی این کتاب را به پایان رسانید.

این کتاب به چهاربخش اصلی تقسیم می‌شود که شروع آن با یک مقدمه، سپس یک رساله بدون عنوان است. بخش سوم شامل یک قطعه و مجموعه موسیقی آقا مؤمن مصنف (وفات پس از سال ۱۶۴۸) - سرگروه موسیقی دانه‌های دربار صفوی و آهنگساز نیمه اول قرن هفدهم بود. بخش چهارم از یک قطعه توسط امیرخان و همچنین مجموعه‌ای از متن آوازهایی تشکیل شده است که توسط نگارنده جمع آوری شده و نشان دهنده توانایی موسیقی دربار صفوی در نیمه دوم قرن هفتم است.

به طور کلی، هدف این نوشتار نشان دادن اهمیت کتاب امیرخان در مطالعات فرهنگی دوره صفوی است. در این مقاله براساس اطلاعاتی که در سرتیتر آوازا آمده، موضوعات مختلفی مثل موقعیتهایی که در آن آهنگها ساخته شده‌اند، اسامی موسیقی دانها و آهنگسازها، سبک آهنگسازی دربار و در نهایت ارتباط موسیقایی میان دربار صفوی و عثمانی مورد بحث قرار گرفته شده است.

سعی کردم نشان دهم چگونه برنامه گلها در تقدیر از موسیقی و ادبیات ایران از اواسط دهه ۱۹۵۰ تا دهه ۱۹۷۰ سهیم بود. با مصاحبه‌های انجام شده با شرکت کنندگان در برنامه گلها که هنوز در قید حیات هستند توضیح خواهم داد که چطور این برنامه‌ها مورد استقبال شنوندگان آن قرار می‌گرفت و از موسیقی دانان و شاعرانی که در آن شرکت داشتند حمایت و تقدیر می‌شد. در نهایت به تأثیر و جایگاه آن در اشاعه فرهنگ موسیقی فارسی در جهان می‌پردازم.

شعر منثور در آثار احمد شاملو

کیمی ماندا

هدف این مقاله بررسی مفهوم تاریخی شعر منثور و تحلیل سبک شعری احمد شاملو (۲۰۰۰، ۱۹۲۵) که موفق‌ترین شاعر در این سبک و الگویی خوب در شعر نو فارسی است می‌باشد. ما معتقدیم که شعر منثور، مفاهیم تاریخی خود را از دهه ۱۹۲۰ قرض گرفته و پس از ظهور سبک نیما یوشیج (۱۹۶۰، ۱۸۹۷)، مفهوم حذف «وزن آزاد» در اشعار وی آشکار شد. شعر منثور را شاگردان نیما یوشیج رایج کردند. شاملو یکی از آنان و نزدیک‌ترین شاگرد به نیما بود. ما شعر منثور در آثار شاملو را بعنوان جدایی وی از قالب شعری، سبک، اسلوب شعری نیما مورد بررسی قرار می‌دهیم. اشعار منثور وی را با اشعاری که پس از نیما یوشیج سروده و همچنین سبک شعری شاملو را با نیما مقایسه می‌کنیم. شاملو مفهوم شعر ناب / محض را در مصاحبه‌ها و نوشته‌هایش پیشنهاد داده است. ما شعر ناب را به عنوان یک ضرورت در شعر منثور وی تحلیل می‌کنیم خصوصاً در مورد عقیده‌اش در مورد اشکال لازمی که هر شعری باید داشته باشد، از خود بیخودی شاعر در سرودن اشعارش، رد «داستانی

مرکز پژوهشی میراث مکتوب با همکاری مراکز علمی و دانشگاهی معتبر داخلی و خارجی منتشر می‌کند:

۱. تحفة السلاطین (منطق) تصحیح دکتر احد فرامرز قراملکی با همکاری دانشکده الهیات دانشگاه تهران.
۲. چاپ رنگی نسخه الابنیه عن حقایق الادویه، بصورت نسخه برگردان با همکاری فرهنگستان علوم اتریش.
۳. ترجمه‌ای کهن از کتاب النجارة ابوالوفاء بوزجانی با همکاری انجمن ایران شناسی فرانسه در ایران.
۴. مفاتیح الاسرار شهرستانی با همکاری مؤسسه مطالعات اسماعیلیه لندن.
۵. دیوان غالب دهلوی با همکاری انستیتو غالب دهلوی در هند.
۶. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکز ایران شناسی کالج وادام دانشگاه آکسفورد با همکاری آن دانشگاه.